

از گوشه و کنار

• آندره لفه‌ویه درگذشت

پروفسور آندره لفه‌ویه، چهره برجسته حوزه مطالعات ترجمه، در ۲۷ مارس سال جاری در سن ۵۰ سالگی درگذشت. لفه‌ویه در بلژیک به دنیا آمد، لیسانس خود را در رشته لغت‌شناسی تاریخی زبانهای Germanic (۱۹۶۴-۱۹۶۸) در بلژیک، فوق لیسانس و دکترای خود را در رشته ادبیات از دانشگاه اسکس (۱۹۶۸-۱۹۷۲) گرفت و پس از آن در مقام استاد ادبیات اروپایی برای تدریس به هنگ کنگ رفت. سپس به بلژیک برگشت و تا سال ۱۹۸۴ عهده‌دار کرسی ادبیات انگلیسی در دانشگاه آنتورپ شد. در سال ۱۹۸۴، لفه‌ویه، با پذیرش تابعیت آمریکایی به سمت مدیر دپارتمان زبانهای Germanic انتخاب شد و تا پایان عمر کوتاه خود در همین سمت باقی ماند. لفه‌ویه استاد افتخاری و استاد میزبان دانشگاههای مختلفی در سراسر جهان بود. او به همراه سوزان بسنت مسؤولیت ویراستاری مجموعه کتابهای شرکت انتشاراتی راتلیج درباره مطالعات ترجمه را بر عهده داشت و عضو هیأت تحریریه تعدادی از نشریات تخصصی در زمینه ترجمه بود. لفه‌ویه شهرت و نفوذ خود را عمدتاً مدیون تألیفاتش بود. او در مجموع ۹ کتاب در زمینه مسائل ادبی و ترجمه به زبانهای هلندی و انگلیسی نوشت. معروفترین این کتابها عبارتند از:

- 1 - *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame* (1992)
- 2 - *Translating Literature-Practice and Theory in a Comparative Literature Framework* (1992)
- 3 - *Translating Poetry* (1975)
- 4 - *Translating Literature. The German Tradition* (1977)

علاوه بر کتابهای فوق، لفه‌ویه ۵۵ مقاله برای سخنرانیهای خویش نوشت، ۳۴ مقاله درباره ترجمه به مجلات تخصصی فرستاد، تعدادی کتاب ترجمه کرد، و بالاخره ۲۲ مقاله به صورت مستقل در کتابهای مختلف از جمله در اثر مشترک خویش با سوزان بسنت به نام *Translation, History and Culture* (1990) به چاپ رسانید. آندره لفه‌ویه در اوج کار علمی خود درگذشت و بارفتن او جهان ترجمه یکی از پرکارترین و خوش فکرترین نظریه پردازان خویش را از دست داد.

• ترجمه داستانهای کوتاه زنان نویسنده ایرانی بعد از انقلاب

فرانک لوئیس به همراه فرزین یزدانفر در کار گردآوری گلچینی از داستانهای کوتاه زنان نویسنده ایرانی بعد از انقلاب است. این مجموعه به همراه مقدمه‌ای تحلیلی قرار است توسط انتشارات مزدا در آمریکا به چاپ برسد. مقدمه شامل دو کتابنامه است. یکی فهرست ترجمه‌های انگلیسی داستانهای کوتاه، دیگری فهرست نقدهایی که بر این داستانها نوشته شده است. عمده داستانهایی که تا کنون به زبان انگلیسی ترجمه و چاپ شده، در مجموعه‌های زیر آمده است:

- 1 - *Stories by Iranian Women Since the Revolution*, translated by Sorayya Sullivan (Austin, Tex.: Center for Middle Eastern Studies, the University of Texas, Austin, 1991).
- 2- *Stories from Iran: A Chicago Anthology. 1921-1991*, edited by Heshmat

Moayyad (Washington, D.C.: Mage Publishers, 1991).
 Amirshahy [Amirshahi], Mahshid, Suri & Co.: *Tales of a Persian Teenage Girl [a Collection of short stories]*, trans. by J.E.Knizer, with an introduction by Hafez Farmayam, (Austin, Tx: Center for Middle Eastern Studies, The University of Texas, 1995).
A Walnut Sapling on Masih's Grave and Other Stories by Iranian Women, ed. by John Green and Farzin Yazdanfar (Portsmouth, New Hamp.: Heinemann, 1993).

• زبان سازی برای فیلم و ترجمه

مسعود کیمیایی در مصاحبه با مجله فیلم و سینما (شماره چهارم، سال ۷۴) درباره اهمیت «زبان سازی» در نوشتن گفتگو برای فیلم سخنانی شنیدنی دارد. از آنجا که کار نویسنده سناریو از این جهت تا حدی به کار مترجم شبیه است. بخشی از این گفتگو را در اینجا نقل می کنیم:

من نمی شنیم فکر کنم و یا قدم بزنم تا بفهمم این آدم چه می گوید، من اگر بتوانم خودم را فراموش کنم و جای آن کارا کتر بنشینم و از سوی او حرف بزنم، کار تمام است، این یک اصل است، اما راه رسیدن به این اصل همیشه یکسان نیست ...

برای هر سناریویی باید زبان سازی کرد. فرضاً وقتی داش آکل حرف می زند، اصلاً این فارسی آشنایی نیست. باید زبان تازه‌ای بسازید، چیزی هم که دارید فقط اشاراتی است که هدایت کرده. در داش آکل می شنویم «وقتی باشو گذاشت رویه جبه انگور، سقش شیرین شد» خوب، این اصلاً نبوده، ساخته شده. شما هیچ جا نخوانده‌اید که آدمی مثل عین القضاة، ملا صدرا، میرداماد و اصلاً حافظ چطور با بچه‌اش، با زنش صحبت می کرده، وقتی می خواهید از زندگی حافظ فیلم بسازید، باید یک زبان کهن - تازه بسازید.

همان کاری که من در مورد داش آکل و یا فیلمنامه عین القضاة کردم. اول آهنگ کلمات و جملات را پیدا کردم، مثل موسیقی، بعد میزان تیزی کلمات مشخص شد و بعد شکل تلفظ کلمات که کاری است مربوط به روی صحنه. تلفظ کلمات با خودش فرهنگ و طبقه خاص می سازد. به دو شکل تلفظ حرف «ک» توجه کنید که چه فاصله طبقاتی در این دو شکل می بینیم. حالا نه فقط زبان داش آکل با قیصر فرق می کند، حتی زبان دو فیلم قیصر و رضا موتوری هم که ظاهرهم از نظر زمان و هم مکان مشترک هستند باهم فرق دارد. در زبان رضا موتوری که زبان کوچجه آن زمان است، نوعی تقلب وجود دارد که به دلیل خود شخصیت اصلی است. حالا در مورد غزل ماجرای دیگری است، هم ترجمه در آن است و هم زبان ناشناخته‌ای مثل زبان بسورخس که از راه ترجمه به ما می رسد و هم خود فیلم که باید بیریش در شمال.

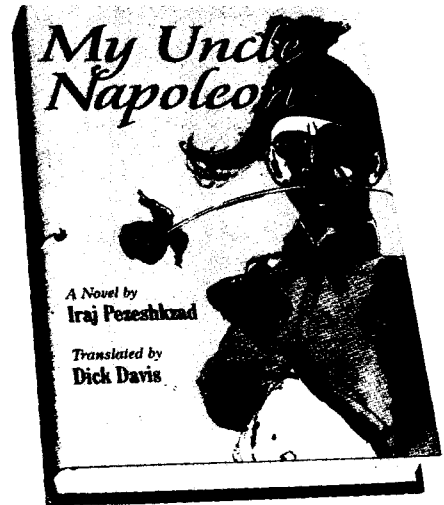

یا در مورد سرب تنها نشانی که داریم ژورنالیسم آن سالهاست و باید زبان محاوره از میان آن ساخته شود. به دلیل همین مراعات است که در فیلم گوزنها، هم سید به تو می چسبد و هم قدرت. به این خاطر که اینها خودشان دارند حرف می زنند. باید دانست زبان یک چریک شهری که از او هیچ تصویری نداریم، وقتی می آید سراغ دوست قدیمی خودش که هم محله بوده‌اند اما فاصله جدی و سرنوشت سازی بین آنها افتاده، چگونه است.

اینها زبانهای مختلفی هستند و لای هیچ کتابی هم وجود ندارد، هیچ مأخذی برای این ها نیست، منابعی مثل کتاب کوچجه شاملو یاد بخدا هستند، اما اینها محاوره نمی آورد. زبان سازی برای هر فیلم اصلاً کاری اساسی و بسیار ضروری است که باید تدریس شود، باید بخش مهمی از تدریس سناریو نویسی اینها باشد که من هرگز ندیده‌ام این طور باشد. مدام بحثهای کلی و ترجمه شده‌ای درباره گره و گره گشایی و این چیزها می شنویم. البته زبان سازی برای یک متن کار بسیار دقیقی است. یک زبان بسیار مشکوک و تلقی و بد از تلویزیون می شنویم که نمی دانم چرا بخش متفکر تلویزیون اجازه می دهد آن زبان پخش شود. زبان تأثرهای مذهبی کوفه‌ای است، اصلاً من مطمئنم هیچ زبان شناسی نمی داند این زبان از کجا آمده.

• ترجمه دایی جان ناپلئون به انگلیسی

از جمله رمان‌های ایرانی که اخیراً به انگلیسی ترجمه شده، رمان دایی جان ناپلئون ایرج پزشکزاد است. دایی جان ناپلئون که از معدود رمان‌های طنز معاصر فارسی است، در اوایل دهه ۵۰ منتشر شد و بلافاصله مورد استقبال قرار گرفت و در سال ۱۳۵۴ سریالی تلویزیونی بر اساس آن ساخته شد. پزشکزاد در این رمان با آفریدن شخصیت‌های متعدد و به یادماندنی در انتقال مفاهیم اجتماعی مورد نظر خود بسیار موفق است. از جمله ویژگی‌های این رمان زبان شیرین و طنز آمیز آن است که ترجمه آن را دشوار می‌کند. بدیهی است ترجمه مطلوب این رمان به زبان انگلیسی تنها از عهده کسی بر می‌آید که انگلیسی زبان مادری اش باشد و علاوه بر آن بر دقایق و لطایف زبان مادری اش در سطح عالی تسلط داشته باشد. ترجمه این رمان به انگلیسی توسط دیک دیویس صورت گرفته که به قرار اطلاع ترجمه بسیار خواندنی و زیبایی است و ما ان شاءالله در آینده این ترجمه را معرفی خواهیم کرد.

دیک دیویس متولد انگلستان است و در رشته ادبیات کلاسیک فارسی صاحب مدرک دکتری است. دیک دیویس که در کمبریج، کینگز کالج و دانشگاه منچستر تحصیل کرده هم‌اکنون در دانشگاه ایالتی اهایو تدریس می‌کند. ایشان در خلال سالهای ۱۹۷۰-۱۹۸۷ در ایران بوده و صاحب چند دفتر شعر و چند ترجمه در زمینه شعر کلاسیک فارسی است. کتاب ایشان را که با عنوان *Device and Desires* در سال ۱۹۸۹ منتشر شد، روزنامه‌های دیلی تلگراف و لندن تایمز به عنوان کتاب سال انتخاب کرده‌اند.

• کانون مترجمان بریتانیا (Translators Association) TA*

کانون مترجمان بریتانیا در سال ۱۹۵۸، به عنوان کانون وابسته به جامعه نویسندگان بریتانیا، با هدف

* این مطلب را خواننده عزیز آقای فنیر چراغی پور دانشجوی رشته مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک برای ما ترجمه کرده و فرستاده‌اند که از لطف ایشان و نیز از لطف استاد ایشان جناب آقای حسن هاشمی میناباد تشکر می‌کنیم. سردبیر.

حمایت از مترجمان و ترجمه‌های منتشر شده و ارتقاء معیارهای ترجمه ادبی تأسیس شد. تا سال ۱۹۵۸ مترجمان به این دلیل که نماینده نداشتند، در مقایسه با دیگر نویسندگان حرفه‌ای منزلت اجتماعی و حقوقی خاصی برخوردار نبودند و حداقل حق الزحمه را دریافت می‌کردند. بنا بر گناه بناچار کیفیت کار را فدای کمیت می‌کردند. به همین دلیل کانون در ابتدا فعالیت خود را معطوف به مترجمان کتاب کرد، اما بعدها حوزه فعالیت خود را گسترش داد تا دیگر مترجمان را نیز در بر گیرد. کانون به دستاوردهای فراوانی نایل آمده است. این سازمان با تلاشی پیگیر و موفقیتی چشمگیر جایگاه این حرفه را بالا برده و حق ترجمه را افزایش داده است. از سال ۱۹۵۸ تعداد اعضا پیوسته رو به افزایش بوده است. هر چند این خود دستاوردی به شمار می‌آید اما نهایت تلاش کانون پذیرش هر چه بیشتر اعضای جدید است، چرا که هر چه تعداد اعضا بیشتر باشد، صدای کانون در دفاع از حقوق مترجم راسر خواهد بود.

همه آن امتیازاتی که به اعضای جامعه نویسندگان تعلق می‌گیرد، شامل حال اعضای کانون نیز می‌شود. این امتیازات شامل مشاوره در مورد عقد قرارداد، رسیدگی به قراردادها و پیگیری شکایات می‌شود. طبعاً کلیه مشاوره‌ها به صورت محرمانه و رایگان است. یک نمونه قرار داد بین مترجم و ناشر که، همواره در دست بازینی است، به طور رایگان در دسترس اعضای کانون قرار دارد. اطلاعات مورد علاقه عموم نویسندگان و مترجمان در نشریه جامعه نویسندگان تحت عنوان "The Author" درج می‌شود در حالی که مسائل خاص مورد علاقه مترجمان در نشریات مخصوص کانون به چاپ می‌رسد.

کانون مترجمان بریتانیا، با حمایت جامعه نویسندگان، مسؤول اعطای برخی جوایز ترجمه نظیر جایزه «شلگل - تیک» برای ترجمه از زبان آلمانی، جایزه «جان فلوریو» برای ترجمه از زبان ایتالیایی و جایزه «اسکات مونکریف» برای ترجمه از زبان فرانسه است. این کانون به «فدراسیون بین المللی مترجمان» (Federation Internationale des Traducteurs) و «شورای همکاری مترجمان ادبی اروپا» (Conseil Europeen des Associations des Traducteurs Litteraires) پیوسته است.

تبادل افکار بین اعضای کانون از طریق نشستهایی که بصورت پراکنده و نامنظم در طول سال برگزار می‌شود تحقق می‌یابد. این نشستها یا سمیناری رسمی درباره یک موضوع مهم روز است، که غالباً با حضور ناشران، ویراستاران، اساتید دانشگاه یا دست اندر کاران ترجمه برگزار می‌شود، یا دیدار غیر رسمی در محوطه ساختمان جامعه نویسندگان واقع در «درایتون گاردنز» لندن است.

مسؤول اداره امور روزانه کانون دبیر آن است که خود عضو «اتحادیه نویسندگان» می‌باشد. هیأت اجرایی مرکب از دوازده عضو است که تقریباً هر سه ماه یک بار تشکیل جلسه می‌دهد. در مجمع عمومی سالانه، که زمستانها برگزار می‌شود معمولاً یک سخنرانی یا بحث به دنبال دارد، چهار عضو جدید به جای چهار عضو قدیمی، که به مدت سه سال خدمت کرده اند و طبق قانون گردشی کنار می‌روند، انتخاب می‌شوند.

عضویت در این کانون با نظر هیأت اجرایی و به دو صورت «کامل» یا «وابسته» امکان پذیر است. پذیرش افراد غیر بریتانیایی در کانون میسر نیست. بین عضو کامل و وابسته از لحاظ پرداخت حق عضویت و دریافت مزایا از کانون هیچ گونه تفاوتی وجود ندارد.

نشانی کانون:

• مؤسسه ترجمه کتبی و شفاهی بریتانیا (The Institute of Translation & Interpretation)

مؤسسه ترجمه کتبی و شفاهی بریتانیا (ITI) در سال ۱۹۸۶ در پاسخ به خواسته‌های فزاینده همه کسانی که به نوعی با ترجمه کتبی و شفاهی در امور صنایع، بازرگانی، ادبیات، علوم، تحقیقات، حقوق و امور دولتی در ارتباط بودند، تأسیس شد. هدف عمده این مؤسسه دستیابی به بالاترین حد مطلوب در حرفه است که مترجم متخصص سرعت جایگزین زبان شناس می شود.

این مؤسسه میعادگاه افرادی اعم از متخصص یا مصرف کننده است که با پیدایش بازار واحد اروپا، پی به اهمیت ترجمه کتبی و شفاهی در این نظام اقتصادی برده اند. این مؤسسه در امر آموزش مترجمان کتبی و شفاهی در دانشگاهها و مدارس عالی فعالیت می کند و برای آموزش ضمن خدمت برنامه‌های خاصی دارد.

«آی تی آی» به کسانی که می خواهند قدم در حرفه ترجمه بگذارند و همچنین به کسانی که متون را در اختیار مترجمان قرار می دهند و به کارفرمایان بالقوه، خدمات مشاوره‌ای و راهنمایی ارائه می کند. این سازمان با تولید کنندگان دستگاهها، نرم افزارها، بانکهای اطلاعاتی مورد نیاز دولت، صنایع، رسانه‌های گروهی و عامه مردم در تمامی موضوعات مرتبط با ترجمه کتبی و شفاهی است.

مؤسسه ترجمه کتبی و شفاهی را «فدراسیون بین المللی ترجمه» (FIT) به عنوان یکی از دو عضو بریتانیایی دارای حق رأی انتخاب کرده است. این مؤسسه با سازمانهای ترجمه در سراسر جهان ارتباط نزدیک دارد. در حال حاضر برای حصول اطمینان از نقش بریتانیا در امور مربوط به ترجمه یک عضو از این مؤسسه در شورای فیت (FIT) و دفتر اجرایی آن حضور دارد. «آی تی آی» بنگاه اطلاعاتی نیست اما نام زبان شناسان و دارالترجمه‌ها را در اختیار متقاضیان قرار می دهد. به علاوه برای ارزیابی ویژگیهای زبانی متون ترجمه شده خدمات مشاوره‌ای ارائه می کند و در صورت بروز شکایات، شورای داوری تشکیل می دهد.

«آی تی آی» افزون بر هزار و هشتصد عضو دارد که از این تعداد بیش از یکهزار نفر صلاحیت و تجارب خود را در واحد پذیرش عضو به اثبات رسانده اند و دارای عنوان «عضو رسمی مؤسسه» (MITI) هستند. اعضای که لازم است تجارب بیشتری بیاندوزند با عنوان «عضو وابسته انجمن» (AITI) مشخص می شوند. بقیه اعضا شامل بورسیه‌ها، دانشجویان، مشترکین و سازمانهای عضو می باشند. پذیرش عضو به دو شکل انفرادی و جمعی انجام می پذیرد. در بخش عضویت انفرادی، اشخاص، در بخش عضویت جمعی دارالترجمه‌ها، ناشران، بخش‌های دولتی و غیر دولتی و ... پذیرفته می شوند.

شورای «آی تی آی» مسؤول اداره این مؤسسه است و اعضای آن به گونه‌ای منصوب شده‌اند که ترکیب مترجمان کتبی و شفاهی در مقایسه با سایر اعضا اکثریت را دارد. رئیس و دبیر کل در مجمع عمومی سالیانه آی تی آی بر اساس آرای کلیه اعضای کانون انتخاب می شوند. مسؤول اداره امور روزانه مؤسسه، دبیرخانه است و یک مدیر افتخاری به امور مالی آن رسیدگی می کند. تعدادی کمیته کاری به فعالیت‌های گوناگونی مثل تدریس و آموزش، پذیرش، آزمون، برگزاری کنفرانس و ... می پردازند. شبکه‌ها و شاخه‌های محلی را خود اعضا اداره می کنند. این شاخه‌ها کتاب راهنمای خاص خود را چاپ می کنند و کارگاههای ترجمه خاص خود را تشکیل می دهد.

انتشارات کانون شامل کتاب راهنما، بولتن آی تی آی و برخی انتشارات سودمند دیگر است. کتاب راهنما که همه ساله روز آمد می شود، نام اعضای صاحب صلاحیت به همراه آدرس دقیق ایشان چاپ می شود و در اختیار علاقه مندان قرار می گیرد.
نشانی مؤسسه:

Institute of Translation and Interpreting

377 City Road, London EC 1V 1NA Tel:0717137600 Fax:0717137650